

PZH t. 13 bibliografia załącznikowa

Maciej Kokoszko, Krzysztof Jagusiak, Zofia Rzeźnicka

MORSKIE RARYTASY. OPINIE WYBRANYCH ANTYCZNYCH I BIZANTYŃSKICH AUTORÓW O RYBACH Z RODZAJU THUNNUS

Aetii Amideni libri medicinales I–VIII II, 143, 1–5, ed. A. Olivieri, Berlin 1935–1950.

Aetiou Amidenou logos enatos IX, 30, 92–94, ed. S. Zervos, „Athena” 1911, t. 23, s. 273–390.

André J., *L'alimentation et la cuisine à Rome*, Paris 1961.

Andrews A.C., *The Roman craze for surmullets*, „Classical World” 1949, t. 42, s. 186–188.

Apicius. A critical edition with an introduction and an English translation of the Latin recipe text Apicius X, 1, 13, ed. Ch. Grocock, S. Grainger, Totnes 2006.

Athenaei Naucraticae dipnosophistarum libri XV, VII, 303 b (66, 4–8, Kaibel), rec. G. Kaibel, vol. I–III, Lipsiae–Berolini 1887–1890.

Balil Illana A., *Un estudio sobre el „garum”*, „Archivo Español de Arqueología” 1953, t. 26.

Bekker-Nielsen T., *The technology and productivity of ancient sea fishing*, [w:] *Ancient fishing and fish processing in the Black Sea region*, ed. T. Bekker-Nielsen, Aarhus–Oxford 2006, s. 87–95.

Braund D., *Fish from the Black Sea. Classical Byzantium and the Greekness of trade*, [w:] *Food in antiquity*, ed. J. Wilkins, D. Harvey, M. Dobson, Exeter 1995, s. 162–170.

Claudii Aeliani de natura animalium libri XVII, XIII, 16, 1–11, ed. R. Hercher, Lipsiae 1971.

Curtis R.I., *Garum and salsamenta. Production and commerce in materia medica*, Leiden 1991.

Curtis R.I., *Product identification and advertising on Roman commercial amphorae*, „Ancient Society” 1984–1986, t. 15–17, s. 209–228.

Curtis R.I., *Spanish trade in salted fish products in the 1st and 2nd centuries A.D.*, „International Journal of Nautical Archaeology and Underwater Exploration” 1988, t. 17, s. 205–210.

Curtis R.I., *The garum shop of Pompei (I. 12. 8)*, „Cronache Pompeiane” 1979, t. 5, s. 5–23.

Curtis R.I., *The salted fish industry of Pompeii*, „Archaeology” 1984, t. 37, s. 58–75.

Cutting C.L., *Fish saving. A history of fish processing from ancient to modern times*, London 1955.

Chronē-Vakalopoulos M., Vakalopoulos A., *Fishes and other aquatic species in Byzantine literature classification, terminology and scientific names*, „Byzantina Symmeikta” 2008, t. 18.

Dagron G., *Poissons, pêcheurs et poissonniers de Constantinople*, [w:] *Constantinople and its hinterland*, ed. G. Dagron, C. Mango, Cambridge 1995, s. 19–33;

Dalby A., *Empire of pleasures. Luxury and indulgence in the Roman world*, London–New York 2000.

Dalby A., *Flavours of Byzantium*, Totnes 2003.

Dalby A., *Food in the ancient world from A to Z*, London–New York 2003

Dalby A., *Tastes of Byzantium. The cuisine of a legendary empire*, London–New York 2010.

Demosthenous A.A., *The scholar and the partridge: attitudes relating to nutritional goods in the twelfth century from the letters of the scholar John Tzetzes*, [w:] *Feast, fast or famine. Food and drink in Byzantium*, ed. W. Mayer, S. Trzcionka, Brisbane 2005.

Dumont J., *La pêche du thon à Byzance à l'époque hellénistique*, „Revue des Études Anciennes” 1976–1977, t. 78–79, s. 96–119.

Galenus de alimentorum facultatibus libri 728, 16–17, [w:] *Claudii Galeni opera omnia*, ed. D.C.G. Kühn, t. VI, Lipsiae 1823.

Galenus de probis pravisque alimentorum succis liber 769, 7–10, [w:] *Claudii Galeni opera omnia*, ed. D.C.G. Kühn, t. VI, Lipsiae 1823.

Gallant T., *A fisherman's tale. An analysis of the potential productivity of fishing in the ancient world*, Gent 1985.

Horde P., Purcell N., *The Corrupting Sea. A Study of Mediterranean history*, Oxford 2000.

Koder J., *Stew and salted meat – opulent normality in the diet of every day?*, [w:] *Eat, drink and be merry (Luke 12:19). Food and wine in Byzantium. In honour of Professor A.A.M. Bryer*, ed. L. Brubaker, K. Linardou, Aldershot 2007.

Kokoszko M., Jagusiak K., *Ryby dla Konstantynopola (IV–VII w.)*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Historica” 2011, t. 87, s. 75–120.

Kokoszko M., *Kilka słów o roli rekinów, galeoi (galeoi), w kuchni greckiej antyku i wczesnego Bizancjum*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2009, t. 8, nr 1, s. 129–142.

Kokoszko M., *Kuchnia i dietetyka późnego antyku oraz Bizancjum. Kilka uwag na temat spożycia, sporządzania, przyrządzania, wartości dietetycznych i zastosowań medycznych konserw rybnych w antycznej i bizantyńskiej literaturze greckiej*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Historica” 2005, t. 80, s. 7–25.

Kokoszko M., *Ryby i ich znaczenie w życiu codziennym ludzi późnego antyku i wczesnego Bizancjum (III–VII w.)*, Łódź 2005.

Kokoszko M., *Smaki Konstantynopola*, [w:] *Konstantynopol – Nowy Rzym. Miasto i ludzie w okresie wczesnobizantyńskim*, red. M.J. Leszka, T. Wolińska, Warszawa 2011, s. 471–575.

Kokoszko M., *Sosy w kuchni greckiej. Garum i pochodne*, „Vox Patrum” 2006, t. 26, nr 49, s. 289–298.

Kokoszko M., *Znaczenie terminu sarda (sarda). Nowa interpretacja*, „Rozprawy Komisji Językowej” 2008, t. 35, s. 27–34.

Koukoules Ph., *Byzantinon bios kai politismos*, vol. V, *Hai trophai kai ta pota...*, Athènes 1952.

Koukoules Ph., *Byzantinon trophai kai pota*, „Epeteris tes Hetaireias Byzantinon Spoudon” 1941, t. 17.

Louvaris A.N.J., *Fast and abstinence in Byzantium*, [w:] *Feast, fast or famine. Food and drink in Byzantium*, ed. W. Mayer, S. Trzcionka, Brisbane 2005.

Malmberg S., *Visualising hierarchy at imperial banquets*, [w:] *Feast, fast or famine. Food and drink in Byzantium*, ed. W. Mayer, S. Trzcionka, Brisbane 2005.

Mylona D., *Fish-eating in Greece from the fifth century B.C. to the seventh century A.D. A story of impoverished fishermen and luxurious fish banquets*, Oxford 2008.

Oppiani halieutica III, 620–630, [w:] *Oppian, Colluthus, Tryphidorus*, with an English trans. A.W. Mair, London–New York 1928.

Oribasii collectionum medicarum reliquiae II, 58, 136, 1–143, 1, ed. I. Raeder, vol. I–IV, Lipsiae–Berolini 1928–1933.

Peacock D.P.S., Williams D.F., *Amphorae and the Roman economy. An introductory guide*, London–New York 1986.

- Purcell N., *Eating fish. The paradoxes of seafood*, [w:] *Food in antiquity*, ed. J. Wilkins, D. Harvey, M. Dobson, Exeter 1995.
- Rautman M.L., *The daily life in the Byzantine Empire*, Westport–Oxford 2006.
- Saint-Denis De E., *La vocabulaire des animaux marins en Latin classique*, Paris 1947.
- Thompson D'A.W., *A glossary of Greek fishes*, London 1947.

Aleksander Boldyrew

POLSKA PIECHOTA ZACIĘŻNA W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA W PIERWSZEJ POŁOWIE XVI W.

- Augustyniak U., *Historia Polski 1572–1795*, Warszawa 2008.
- Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, red. R. Jakubaszek, J. Flis, Warszawa 2006.
- Bielski M., *Kronika polska*, wyd. K.J. Turowski, Sanok 1856.
- Biskup M., *Trzynastoletnia wojna z Zakonem Krzyżackim 1454–1466*, Warszawa 1967.
- Bołdyrew A., *Arkebuzy w wojsku polskim w pierwszej połowie XVI w. (w świetle rejestrów popisowych piechoty zaciężnej)*, [w:] *In tempore belli et pacis. Ludzie – miejsca – przedmioty. Księga pamiątkowa dedykowana prof. dr. hab. Janowi Szymczakowi w 65-lecie urodzin i 40-lecie pracy naukowo-dydaktycznej*, red. T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, T. Nowak, Warszawa 2011, s. 539–550.
- Bołdyrew A., *Piechota zaciężna w Polsce w pierwszej połowie XVI wieku*, Warszawa 2011.
- Cieślarczyk M., *Kultura bezpieczeństwa i obronności*, Siedlce 2006.
- Decjusz J.L., *Księga o czasach króla Zygmunta*, tłum. K. Kumaniecki i in., Warszawa 1960.
- Dembińska A., *Zygmunt I. Zarys dziejów wewnętrzno-politycznych w latach 1540–1548*, Poznań 1948.
- Gieysztorowa I., *Wstęp do demografii staropolskiej*, Warszawa 1976.
- Grabarczyk T., *Piechota zaciężna Królestwa Polskiego w XV wieku*, Łódź 2000.
- Handel M.I., *Masters of War. Classical Strategic Thought, Third revised and expanded edition*, London 2001.
- Kolankowski L., *Obrona Rusi za Jagiellonów na przełomie XV i XVI wieku*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Bolesława Orzechowicza*, t. I, Lwów 1916.
- Kolankowski L., *Roty koronne na Rusi i Podolu 1492–1572 r.*, „Ziemia Czerwieńska” 1935, r. 1, z. 2.
- Kozerawski D.S., *Metodologiczne aspekty badań historyczno-wojskowych w obszarze międzynarodowych operacji pokojowych i stabilizacyjnych*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010*, t. I, red. P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda, Warszawa 2010.
- Kuklo C., *Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej*, Warszawa 2009.
- Kulejewska-Topolska Z., *Oznaczenia i klasyfikacje miast w dawnej Polsce (XVI–XVIII w.)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1956, t. 8, z. 2, s. 253–268.
- Malec M., *Percepcja bezpieczeństwa. Definicje, wymiary, paradygmaty*, Warszawa 2006.
- Odrzywolska-Kidawa A., *Podkanclerzy Piotr Tomicki (1515–1535). Polityk i humanista*, Warszawa 2005.
- Pałucki W., *Drogi i bezdroża skarbowości polskiej XVI i pierwszej połowy XVII w.*, Wrocław 1974.

Plewczyński M., *Udział jazdy obrony potocznej w walkach na południowo-wschodnim pograniczu Rzeczypospolitej w latach 1531–1573*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości” 1983, t. 26.

Samsonowicz H., *Liczba i wielkość miast późnego średniowiecza Polski*, „Kwartalnik Historyczny” 1979, r. 86, nr 4, s. 917–931.

Sienkiewicz P., *Metodologiczne problemy badania systemów bezpieczeństwa*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010*, t. II, red. P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda, Warszawa 2011.

Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, wyd. 4, oprac. J. Pawłowski i in., Warszawa 2002.

Spieralski Z., *Kampania obertyńska 1531 roku*, Warszawa 1962.

Spieralski Z., *Narodziny staropolskiej sztuki wojennej. (Szkielet do syntezy)*, [w:] *Historia wojskowości polskiej. Wybrane zagadnienia*, red. W. Biegański i in., Warszawa 1972.

Spieralski Z., *Wojskowość polska w okresie odrodzenia 1454–1576*, [w:] *Zarys dziejów wojskowości polskiej do roku 1864*, t. I, *Do roku 1648*, Warszawa 1965.

Sucheni-Grabowska A., *Monarchia dwu ostatnich Jagiellonów a ruch egzekucyjny*, cz. 1, *Geneza egzekucji dóbr*, Wrocław 1974.

Sulek M., *Bezpieczeństwo narodowe jako kategoria relacyjna – koncepcja metody badań*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010*, t. I, red. P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda, Warszawa 2010.

Szacka B., *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa 2008.

Tarnowski J., *Consilium rationis bellicae*, wyd. T.M. Nowak, Warszawa 1987.

Toffler A., *Trzecia fala*, tłum. E. Woydyłło, M. Kłobukowski, Poznań 2006.

Uruszczak W., *In Polonia lex est rex. Niektóre cechy ustroju Rzeczypospolitej XVI–XVII w.*, [w:] *Polska na tle Europy XVI–XVII wieku*, Warszawa 2007.

Wiesiołowski J., *Socjotopografia późnośredniowiecznego Poznania*, Poznań 1997.

Wróblewski R., *Przedmiot i metoda nauki o bezpieczeństwie narodowym*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego. Bezpieczeństwo 2010*, t. II, red. P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda, Warszawa 2011.

Wyczański A., *Z dziejów reform skarbowo-wojskowych za Zygmunta I. Próba relucji pospolitego ruszenia*, „Przegląd Historyczny” 1952, t. 43, z. 2, s. 287–304.

Wyrobisz A., *Typy funkcjonalne miast polskich w XVI–XVIII w.*, „Przegląd Historyczny” 1981, t. 72, z. 1, s. 25–49.

Aneta Bóldyrew

PORTRET BOHATERA. POSTAĆ WALERIANA ŁUKASIŃSKIEGO W HISTORIOGRAFII I EDUKACJI HISTORYCZNEJ W LATACH 1900-1939

Adamus J., *O kierunkach polskiej myśli historycznej*, Łódź–Wrocław 1964.

Askenazy S., *Bracia*, Londyn 1961.

Askenazy S., *Łukasiński*, t. I–II, Warszawa 1908.

Askenazy S., *Łukasiński*, t. I–II, Warszawa 1929.

Askenazy S., *Ministerium Wielohorskiego 1815–1816*, Warszawa 1898.

Askenazy S., *Nowe wczasy*, Warszawa 1910.

Askenazy S., *Rosya – Polska. 1815–1830*, Lwów 1907.

Askenazy S., *Sto lat zarządu w Królestwie Polskiem 1800–1900*, wyd. 2, Lwów 1903.

Askenazy S., *Wczasy historyczne*, t. I, Kraków 1902.

Bołdyrew A., *Obraz Waleriana Łukasińskiego w powojennej historiografii*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2002, t. 4, s. 27–61.

Bołdyrew A., *Rzeczywistość czy imaginacja? Biografia legendy Waleriana Łukasińskiego w pamiętnikach i historiografii doby romantyzmu*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2011, t. 12, cz. 2, s. 27–60.

Chlebowski B., *Literatura polska 1795–1905 jako główny wyraz życia narodu po utracie niepodległości*, Lwów 1923.

Drewnowski K., *Obrazy z dziejów Polski dawnej i obcej. Podręcznik do nauki historii dla VI klasy szkół powszechnych 2 stopnia*, Lwów 1937.

Drewnowski K., *Obrazy z dziejów Polski dawnej i obecnej. Podręcznik do nauki historii dla VI klasy szkół powszechnych 2 stopnia*, Lwów 1937.

Dutkiewicz J., *Szymon Askenazy i jego szkoła*, Warszawa 1958.

Dutkiewicz J., Sreniowska K., *Zarys historii historiografii polskiej*, cz. 3, Łódź 1959.

Feldman W., *Geschichte der politischen Ideen in Polen seit dessen Teilungen (1795–1914)*, München–Berlin 1917.

Friedberg J., *Czasy porozbiorowe*, [w:] A. Lewicki, *Zarys Historji Polski*, t. II, Kraków 1928.

Grabiec-Dąbrowski J., *Dzieje porozbiorowe narodu polskiego*, Warszawa–Poznań 1916,

Grabiec-Dąbrowski J., *Sto lat walki o prawa Królestwa Polskiego 1815–1915*, Warszawa 1917.

Grabiec-Dąbrowski J., *Wiadomości z dziejów Polski*, t. III, Lwów 1928.

Grynwaser H., *Demokracja szlachecka 1795–1831*, Warszawa 1918.

Handelsman M., *Adam Czartoryski*, t. I, Warszawa 1948.

Handelsman M., *Anglia-Polska 1814–1864*, Warszawa–Lwów–Kraków 1917.

Handelsman M., *Czasy porozbiorowe w historiografii polskiej 1795–1918*, Lwów 1937.

Handelsman M., *Francja-Polska 1795–1845*, Warszawa 1926.

Harbut J. S., *Noc listopadowa w świetle i cieniach procesu przed Najwyższym Sądem Kryminalnym*, Warszawa 1926.

Istorija XIX weka, red. Ł. Rambo, t. III, Moskwa 1905.

Jakubiak K., *Wychowanie państwowe jako ideologia wychowawcza sanacji*, Bydgoszcz 1994.

Janik M., *Dzieje Polaków na Syberii*, Kraków 1928.

Jarosz W., Kargol A., *Opowiadania z dziejów ojczyźtych dla VI klasy szkół powszechnych*, Lwów 1934.

Jedynakiewicz K., *Osobowość i życie codzienne Tadeusza Kościuszki*, Łódź 1996.

Karłowicz E.P., *Wielki Książę Konstanty*, Warszawa 1900.

Kipa E., *Z dziejów masonerii w Polsce. Sprawozdanie z czynności i posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności*, nr 8, [b.m.w.] 1929.

Kochanowski J. K., *Dziejopisarstwo polskie w latach 1903–1907*, „Przegląd Narodowy” 1908, t. 3.

Kochanowski J. K., *Szkice i drobiazgi historyczne*, seria II, Warszawa 1908.

Kolbuszewska J., *Mutacja modernistyczna w historiografii polskiej (przełom XIX i XX wieku)*, Łódź 2003.

Konopczyński W., *Od Sobieskiego do Kościuszki. Szkice, drobiazgi, fraszki historyczne*, Warszawa 1921.

Konopczyński W., *Umarli mówią. Szkice historyczno-polityczne*, Poznań 1929.

Kontek S., *Odwrót W. Ks. Konstantego z Warszawy i rozbrojenie pozostałych w Królestwie oddziałów rosyjskich*, [w:] *Studia z dziejów Warszawy 1830–1831*, red. W. Tokarz, Warszawa 1937.

- Korzon T., *Błędy historiografii naszej w budowaniu dziejów Polski*, [w:] Korzon T., *Listy otwarte, mowy, rozprawy, rozbiory*, t. III, Warszawa 1916.
- Kozłowski W., *W obronie bohatera narodowego*, „Przegląd Warszawski” 1925, z. 45.
- Kraushar A., *Rozwój dziejopisarstwa nowoczesnego, polskiego*, Warszawa 1928.
- Kutrzeba S., *Sprawa polska w Królestwie Polskim 1815–1915*, Lwów 1916.
- Limanowski B., *Walerjan Łukasiński. Szkic biograficzny*, Warszawa [1920].
- Małachowski-Łempicki S., *Kaliskie loże wolnomularskie*, Kalisz 1928.
- Małachowski-Łempicki S., *Raporty szpiega Mackrotta o wolnomularstwie polskim 1819–1822*, Warszawa [1932].
- Maternicki J., *Historia i historycy. Studia i szkice historiograficzne*, Rzeszów 2005.
- Maternicki J., *Historiografia polska XX wieku*, cz. 1, *Lata 1900–1918*, Wrocław 1982.
- Mościcki H., *Znaczenie dziejowe Królestwa Polskiego (1815–1830)*, [w:] *Dziesięciolecie Wolnej Wszechnicy Polskiej TKN*, oprac. R. Błędowski i in., Warszawa 1917.
- Oppman E., „*Honoratka*” i wskrzeszenie „*Towarzystwa Patriotycznego*”, „Przegląd Historyczny” 1934, t. 32, z. 1, s. 117–154.
- Oppman E., *Warszawskie „Towarzystwo Patriotyczne” 1830–1831*, Warszawa 1937.
- Przełom antypozytywistyczny w polskiej świadomości kulturowej końca XIX wieku*, red. T. Bujnicki, J. Maciejewski, Wrocław 1986.
- Schnabel F., *Geschichte der neusten Zeit. Von der französischen Revolution bis zur Gegenwart*, Leipzig 1928.
- Skałkowski A. M., *Kościuszko w świetle nowszych badań*, Poznań 1924.
- Skałkowski A. M., *Z dziejów insurekcji 1794 r.*, Warszawa 1926.
- Smoleński W., *Patriotyzm historiografii polskiej w czasach porzoborowych*, [w:] idem, *Studia historyczne*, Warszawa 1925.
- Sobieski W., *Dzieje Polski*, t. II, Warszawa 1938.
- Sobieski W., *Historia Polski*, Kraków 1931.
- Szelągowski A., *Obrazy z dziejów Polski*, Warszawa 1920.
- Śliwiński A., *Powstanie listopadowe*, wyd. 5, Warszawa 1920.
- Śliwiński A., *Powstanie styczniowe*, wyd. 2, Warszawa 1921.
- Tokarz W., *Armia Królestwa Polskiego (1815–1830)*, Piotrków 1917;
- Tokarz W., *Dzieje Polski 1816–1831*, [w:] *Polska, jej dzieje i kultura. Od czasów najdawniejszych do dzisiaj*, t. III, oprac. A. Brückner i in., Warszawa 1930, s. 97–192.
- Tokarz W., *Rozprawy i szkice*, t. I–II, Warszawa 1959.
- Tokarz W., *Sprzysiężenie Wysockiego i noc listopadowa*, wyd. 2, oprac. i wstęp A. Zahorski, Warszawa 1980.
- Tokarz W., *Wojna polsko-rosyjska 1830 i 1831*, Warszawa 1993.
- U progu współczesności. Z dziejów doktryn antypozytywistycznych*, red. B. Skarga, Wrocław 1978.
- Weiss T., *Przełom antypozytywistyczny w Polsce w latach 1880–1890 (przemiany postaw światopoglądowych i teorii artystycznych)*, Kraków 1966.
- Wirth A., *Weltgeschichte der Gegenwart*, Wien 1910.
- Wojciechowski K., *Dzieje literatury polskiej*, Hanower 1946.
- Z badań nad historią, oświatą i kulturą. Studia ofiarowane Ryszardowi W. Wołoszyńskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin i czterdziestą piątą pracy naukowej*, red. J. Kukulski, Piotrków Trybunalski 2001.

STRATY WOJENNE POWIATU PIOTRKOWSKIEGO W LATACH 1914-1918

Badziak K., Puś W., Pytlas S., *Szklana Hortensja. Dzieje huty w Piotrkowie Trybunalskim*, Łódź 1982.

Bandurka M., *Zmiany administracyjne i terytorialne ziem województwa łódzkiego w XIX i XX wieku*, wyd. 2, Łódź 1995.

Bortnowski W., *Ziemia łódzka w ogniu 1 VIII – 6 XII 1914 rok*, Łódź 1969.

Głowacki P., *Rozwój kolejnictwa w Piotrkowie – budowa Drogi Żelaznej Wąskotorowej Piotrków-Sulejów*, „Badania nad Dziejami Regionu Piotrkowskiego” 2010, z. 8.

Głowacki P., *Rozwój kolejnictwa w Piotrkowie – budowa Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej*, „Badania nad Dziejami Regionu Piotrkowskiego” 2008, z. 7.

Głowacki P., *Życie gospodarcze Piotrkowa Trybunalskiego w latach 1793–1914*, Piotrków Trybunalski 2009.

Historia Polski w liczbach. Ludność, terytorium, Warszawa 1993.

Janczak J.K., *Ludność*, [w:] *Dzieje Piotrkowa Trybunalskiego*, red. B. Baranowski, Łódź 1989.

Klemantowicz D., *Fabryka maszyn, kotłów i odlewnia żelaza „Raymond i Joel” jako przykład aktywności kapitału żydowskiego w przemyśle Piotrkowa Trybunalskiego na przełomie XIX i XX wieku*, „Badania nad Dziejami Regionu Piotrkowskiego” 2002, z. 3.

Korbowicz A., *Ewakuacja sądów Królestwa Polskiego i ich losy w czasie pierwszej wojny światowej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1989, t. 41, z. 1.

Korzeniowski M., *Uchodźcy z Królestwa Polskiego na Wołyniu w latach 1915–1918*, „Ucrainica Polonica” 2007, nr 1.

Kotewicz R., *Piotrkowskie u progu niepodległości*, Piotrków Trybunalski 1988.

Krzywicki L., *Spis ludności i zwierząt gospodarskich z dnia 30 września 1921 roku. Wyniki tymczasowe*, Warszawa 1923.

Kukulski J., *Piotrkowskie u progu niepodległości*, [w:] *Ziemia Piotrkowska u progu niepodległości*, red. M. Gąsior, Piotrków Trybunalski 1989.

Kukulski J., *Rozwój przemysłu i klasy robotniczej w Piotrkowskiem*, „Studia Regionalne” 1982 (1985), t. 6 (11).

Kukulski J., *Sto lat Rosji w Królestwie Polskim (1815–1915)*, Piotrków Trybunalski 2005.

Latawiec K., *Ewakuacja organów administracji ogólnej wyższego i niższego szczebla guberni lubelskiej w sierpniu 1914 roku*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 2002, t. 2.

Lewandowski J., *Królestwo Polskie pod okupacją austriacką 1914–1918*, Warszawa 1980.

Mieczysławski Z., *Geografia militarna Królestwa Polskiego*, Warszawa 1910.

Piasta A., *Choroby weneryczne jako poważny problem społeczny Piotrkowa okresu I wojny światowej*, [w:] *Choroba jako zjawisko społeczne i historyczne*, red. B. Płonka-Syroka, Wrocław 2001, s. 221–276.

Piasta A., *Organizacja austriackich władz okupacyjnych szczebla powiatowego i ich pozostałość aktowa na przykładzie K. u. K. Kreiskommando in Piotrków i K. u. K. Kreiskommando in Noworadomsk (1915–1918)*, „Archeion” 2003, t. 105.

Piasta A., *Piotrków Trybunalski w latach pierwszej wojny światowej*, Piotrków Trybunalski 2007.

Piasta A., *Piotrków Trybunalski w przeddzień niepodległości*, „Rocznik Łódzki” 1998, t. 45.

Piasta A., *Wpływ warunków wojennych na stan zdrowia ludności Piotrkowa Trybunalskiego (1914–1918) i działania organizacyjne podejmowane w celu jego poprawy*,

[w:] *Życie codzienne w XVIII–XX wieku i jego wpływ na stan zdrowia ludności*, red. B. Płonka-Syroka, A. Syroka, Wrocław 2003.

Pietrzak J., *Z dziejów przemysłu w Piotrkowie Trybunalskim*, [w:] *750 lat Piotrkowa Trybunalskiego*, Piotrków Trybunalski 1967.

Przeniosło M., *Chłopi Królestwa Polskiego w latach 1914–1918*, Kielce 2003.

Walak M., *Idea rozbudowy Legionów Polskich na terenie Królestwa Polskiego na przełomie 1914 i 1915 roku*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2010, t. 11.

Warzocha D., *Życie społeczne gubernialnego Piotrkowa (1867–1914)*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2009, t. 10.

Waldemar Jaskulski

PULKOWNIK DYPLOMOWANY INŻYNIER STEFAN ANTONI MACIEJ ROTARSKI (1886–1959). PRZYSZYNEK DO BIOGRAFII

Cieślakowa A.J., *O człowieku, który się nie zgadzał. Biografia pułkownika Januarego Grzędzińskiego 1891–1975*, Warszawa 2009.

Cieślakowski Z., *Zamach stanu. Materiały źródłowe do przewrotu majowego*, Warszawa 2002.

Cygan W. K., *Oficerowie Legionów Polskich 1914–1917. Słownik biograficzny*, t. I, Warszawa, 2005, s. 198–199.

Czarnecka R., *Organizacja Sztabu Generalnego WP (Naczelnego Dowództwa WP) w latach 1918–1921*, [w:] *U źródeł Sztabu Generalnego Wojska Polskiego 1918–1921*, Warszawa 2008.

Czy wiesz kto to jest?, red. S. Łoza, Warszawa 1938.

Dubicki T., *Żołnierze polscy internowani w Rumunii w latach 1939–1941*, Łódź 1990.

Grodziska K., *Polskie groby na cmentarzach Londynu*, Kraków 1995.

Haniszewski E., *Aeroklub Łódzki im. kpt. pil. Fr. Żwirki 1929–1969*, Łódź 1970.

Hulewicz B., *Wielkie wczoraj w małym kręgu*, Warszawa 1973.

Jagiello Z., *Piechota Wojska Polskiego 1918–1939*, Warszawa 2007.

Jarno W., *Okręg Korpusu Wojska Polskiego Nr IV Łódź 1918–1939*, Łódź 2001.

Jarno W., *Strzelcy Kaniowscy w latach 1919–1939*, Warszawa 2004.

Jędrzejewska A., *Rok jubileuszowy dziesięciolecia łódzkiego 28 pułku Strzelców Kaniowskich*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2011, t. 12, cz. 2.

Kisielewicz D., *Oficerowie polscy w niewoli niemieckiej w czasie II wojny światowej*, Opole 1998.

Kondracki T., *Polskie organizacje kombatanckie w Wielkiej Brytanii w latach 1945–1948*, Warszawa 2007.

Kozłowski W., „Kartki” z biografii zbiorowej dowódców 7 Dywizji Piechoty 1921–1939, „Rocznik Łódzki” 2002, t. 49.

Kozłowski W., *Dowódcy 28 Pułku Strzelców Kaniowskich (Łódź) 1918–1939. Próba charakterystyki*, „Rocznik Łódzki” 2008, t. 55.

Kozłowski W., *Dowódcy piechoty dywizyjnej 10 Dywizji Piechoty (Łódź) 1921–1939. Próba charakterystyki*, „Rocznik Łódzki” 2007, t. 54.

Kozłowski W., *Generalski konterfekt. Biografia zbiorowa dowódców częstochowskiej 7 Dywizji Piechoty 1921–1939*, Łódź 2007.

Kozłowski W., *General Mieczysław Dąbkowski, Zwierzchnik piotrkowskich piechurów 1926–1933. Zarys biografii*, „Rocznik Łódzki” 1996, t. 43.

Kozłowski W., *Pułkownik inż. January Grzędziński, dowódca 30 Pułku Strzelców Kaniowskich (1932–1936). Przyczynek do biografii oficera, dziennikarza, literata i opozycjonisty*, „Rocznik Łódzki” 2009, t. 56.

Kuprianis A., *General brygady Czesław Młot-Fijałkowski (1892–1944)*, Warszawa 2004.

Kuprianis A., *Kaniowski 10 Pułk Artylerii Lekkiej w Łodzi 1919–1939. Geneza, organizacja i jej zmiany, dyslokacja*, „Rocznik Łódzki” 2007, t. 54.

Kuprianis A., *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929–1939*, Łódź 2010.

Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich w dniu oddania Legionów Polskich Wojsku Polskiemu (12 kwietnia 1917), Warszawa 1917.

Lista starszeństwa oficerów Marynarki Wojennej, oficerów rezerwy Marynarki Wojennej powołanych do służby czynnej, oraz oficerów zawodowych innych korpusów zawodowych armii, przydzielonych do Marynarki Wojennej, Warszawa 1930.

Łukomski G., Polak B., Suchcitz A., *Kawalerowie Virtuti Militari 1792–1945. Wykazy odznaczonych za czyny z lat 1863–1864, 1914–1945*, t. II, cz. 2, Koszalin 1993.

Niklewska J., „*Kawalerowie Krzyża Niepodległości*” – wystawa w Muzeum Niepodległości, „*Niepodległość i Pamięć*” 2004, nr 20.

Nowak W., *General brygady Kazimierz Glabisz (1893–1981). Zarys biografii*, „*Przegląd Historyczno-Wojskowy*” 2008, nr 3.

Nowik G., *Zanim złamano „Enigmę”.... Polski radiowywiad podczas wojny z bolszewicką Rosją 1918–1920*, Warszawa 2004.

Olstowski P., *General Gustaw-Orlicz Dreszer (1889–1936). Dowódca wojskowy i działacz społeczno-polityczny*, Toruń 2000.

Ósmy ułan Beliny. General brygady Józef Marian Smoleński „Kolec” (1894–1978), red. nauk. G. Nowik, Warszawa 2008.

Rawski T., *Geneza i ewolucja Sztabu Generalnego WP do 1920 roku*, „*Myśl Wojskowa*” 2003.

Rączkowski J., *Wśród polityków i artystów (ze wspomnień redaktora)*, Warszawa 1969.

Romeyko M., *Przed i po maju*, Warszawa 1967.

Rotarski S., *Oddział telefoniczny 3 brygady Legionów Polskich*, „*Przegląd Wojskowo-Techniczny*” 1928, t. 4.

Rumuński azyl. Losy Polaków 1939–1945, oprac. A. Wancierz-Gluza, Warszawa 2009.

Rybka R., Stepan K., *Rocznik oficerski 1939. Stan na dzień 23 marca 1939*, Kraków 2006.

Skelnik J. M., *Centrum Wyższych Studiów Wojskowych 1923–1933*, Gdynia 2006.

Stawecki P., *Oficerowie dyplomowani wojska Drugiej Rzeczypospolitej*, Wrocław 1997.

Stawecki P., *Słownik biograficzny generalów Wojska Polskiego 1918–1939*, Warszawa 1994.

Szostak J., *Sztab Generalny (Główny) Wojska Polskiego 1918–1945*, „*Myśl Wojskowa*” 1998, nr 80 (54).

U źródeł Sztabu Generalnego Wojska Polskiego 1918–1921, Warszawa 2008.

W 50-lecie Wyższej Szkoły Wojennej w Warszawie, oprac. W. Chocianowicz, Londyn 1969.

Wesolowski Z.P., *Order Virtuti Militari i jego kawalerowie*, Miami 1992.

Wiśniewski Z., *Wojska łączności w latach 1914–1920*, Pruszków 1998.

Włodarczyk E., *Z dziejów 26 Dywizji Piechoty w Skierniewicach*, Skierniewice 2009.

Wojtaszak A., *Generalicja Wojska Polskiego 1921–1926*, Szczecin 2005.

Wrzosek M., *Wojny o granice Polski Odrodzonej 1918–1921*, Warszawa 1992.

Wyszczelski L., *Ministerstwo Spraw Wojskowych (1918–1939)*, Warszawa 2010.

Wyszczelski L., *Od demobilizacji do zamachu majowego. Wojsko Polskie w latach 1921–1926*, Warszawa 2007.

Wyszczelski L., *Wojsko Piłsudskiego. Wojsko Polskie w latach 1926–1935*, Warszawa 2005.

Wyszczelski L., *Wojsko Polskie w latach 1918–1921*, Warszawa 2006.

Ziobroń R., *Historia żołnierza tułacza. Działalność emigracyjna generała Władysława Bortnowskiego*, Rzeszów 2009.

Milena Bykowska

JEDEN Z „WYKŁĘTYCH” – LUDWIK DANIELAK „BOJAR” (1923–1955)

Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956, red. R. Wnuk, S. Poleszak, A. Jaczyńska, M. Śladecka, Warszawa–Lublin 2007.

Balbus T., „Będziesz wisiał bandyto!”. *Metody śledcze WUBP we Wrocławiu wobec aresztowanych żołnierzy i oficerów Okręgu Lwów AK-„Nie”-WiN (1947–1949)*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2001, nr 16.

Biuletyny Komitetu do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego. Grudzień 1954 – listopad 1956, opr. W. Chudzik, M. Filipiak, J. Gołębiowski, Warszawa 2009.

Informator o nielegalnych antypaństwowych organizacjach i bandach zbrojnych działających w Polsce ludowej w latach 1944–1956, Warszawa 1964 (Lublin 1993).

Jasiak K., *Działalność partyzancka Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Z dziejów II konspiracji w środkowej Polsce w latach 1945–1955*, Wieluń–Opole 2008.

Jasiak K., *III Komenda Konspiracyjnego Wojska Polskiego Jana Małolepszego „Murata” przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Łodzi*, [w:] *Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi*, red. J. Wróbel, J. Żelazko, Warszawa 2004.

Jasiak K., *Z dziejów Konspiracyjnego Wojska Polskiego*, Radomsko 2010.

Kładczyński P., *Prawo jako narzędzie represji w Polsce ludowej (1944–1956)*, Warszawa 2004.

Peska R., *Nie damy by nas gnębił wróg. Przyczynki do dziejów Armii Krajowej Rejonu Bełchatów 1939–1945*, Bełchatów–Pabianice 1997.

Peska R., *Stanisław Michał Sojczyński – Komendant Główny Konspiracyjnego Wojska Polskiego 1910–1947. Warszyc. Biogram życia – walki – śmierci 1910–1947*, Pabianice 2002.

Peska R., *Warszyc. Jeśli padam na kolana, to tylko przed Bogiem!*, Pabianice 1997.

Reising P., *Ręce połamane przez Ubeków. Wspomnienia Janiny Danielak*, „Kurier – Kultura i Rzeczywistość”, 2009, nr 8, s. 3–5.

Smoliński E., *Działalność samodzielnej grupy KWP „Lasy” pod dowództwem „Warszyca” i jej likwidacja (styczeń 1945 – czerwiec 1946)*, [w:] *W walce ze zbrojnym podziemiem 1945–1947*, red. M. Turlejska, Warszawa 1972.

Toborek T., „Żołnierze „Warszyca”. Wystawa, Łódź 2007.

Toborek T., *Dowództwo I Komendy Konspiracyjnego Wojska Polskiego przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Łodzi*, [w:] *Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi*, red. J. Wróbel, J. Żelazko, Warszawa 2004, s. 52–63.

Toborek T., *Konspiracyjne Wojsko Polskie w Bełchatowie i okolicach. Działalność Kazimierza Grzybowskiego i Ludwika Danielaka*, [w:] *Bełchatów. Szkice z dziejów miasta*, red. D. Rogut, Piotrków Trybunalski 2005, s. 177–197.

Toborek T., *Likwidacja Konspiracyjnego Wojska Polskiego w Łódzkiem w latach 1945–1951*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 1, s. 81–106.

Toborek T., *Stanisław Sojczyński i Konspiracyjne Wojsko Polskie*, Łódź 2007.

W walce ze zbrojnym podziemiem 1945–1947, red. M. Turlejska, Warszawa 1972.

- Walichnowski T., *U źródeł walk z podziemiem reakcyjnym w Polsce*, Warszawa 1987.
- Walka o utrwalenie władzy ludowej w Polsce w latach 1944–1948*, red. R. Halaba, Warszawa 1984.
- Wodziński J., *Ludwik Danielak legenda tej ziemi*, Bełchatów 2007.
- Wołoszyn J., „Ostra broń” – agentura celna. Tajni współpracownicy w więzieniach i aresztach śledczych w latach 1944–1956, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2010, nr 2, s. 295–337.
- Zwolski M., *Wykonywanie wyroków kary śmierci w polskich więzieniach grudzień 1954 – kwiecień 1956*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1, s. 263–266.
- Żelazko J., „Ludowa” sprawiedliwość. Skazani przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi (1946–1955), Łódź 2007.
- Żołnierze wyklęci. Antykomunistyczne podziemie zbrojne po 1944 roku*, red. M. Łątkowska, Warszawa 2002.

Paweł Wąs

MŁODZIEŻOWA ORGANIZACJA ANTYKOMUNISTYCZNA „BIAŁY ORZEŁ” W MOSZCZENICY (1953)

- „Jesteście naszą wielką szansą”. *Młodzież na rozstajach komunizmu 1944–1989*, red. P. Ceranka, S. Stępień, Warszawa 2009.
- „Precz z komuną”. *Niepodległościowe organizacje młodzieżowe na Ziemi Łódzkiej w latach 1945–1956*, red. D. Rogut, Żelów 2011.
- Bednarek J., Ossowski A., *Niepodległościowe organizacje młodzieżowe I 1945 – XII 1956*, [w:] *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956*, red. R. Wnuk, S. Poleszak, A. Jaczyńska, M. Śladecka, Warszawa–Lublin 2007, s. LIX, s. 412–415.
- Bednarska-Smuga A., *Nazewnictwo ulic i placów Piotrkowa Trybunalskiego*, Piotrków Trybunalski 2006.
- Chmielarz A., *Działania 64 dywizji Wojsk Wewnętrznych NKWD przeciwko polskiemu podziemiu*, [w:] *Wojna domowa czy nowa okupacja? Polska po roku 1944*, red. A. Ajnenkiel, Wrocław 1998, s. 73–81.
- Czubiński A., *Historia powszechna XX wieku*, Poznań 2003.
- Czyżewski M., *Propaganda polityczna władzy ludowej w Polsce 1944–1956*, Toruń 2006.
- Dominiczak H., *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990. Rozwój i działalność w świetle dokumentów MSW*, Warszawa 1997.
- Hoszowska M., *Praktyka nauczania historii w Polsce 1944–1956*, Rzeszów 2002.
- Informator o nielegalnych antypaństwowych organizacjach i bandach zbrojnych działających w Polsce Ludowej w latach 1944–1956*, Lublin 1993.
- Kamiński Ł., *Lingua securitatis*, [w:] *Wokół teczek bezpieki. Zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Kiewicz A., *Organizacja Harcerska Związku Młodzieży Polskiej 1951–1956*, Wrocław 2002.
- Kochanowicz J., *ZMP w terenie. Stalinowska próba modernizacji odpornej rzeczywistości*, Warszawa 2000.
- Komuniści wobec harcerstwa 1944–1950*, oprac. K. Persak, Warszawa 1998.
- Kosiński K., *O nową mentalność. Życie codzienne w szkołach 1945–1956*, Warszawa 2000.
- Kosiński K., *Oficjalne i prywatne życie młodzieży w czasach PRL*, Warszawa 2006.

Król J., *To idzie młodość... Związek Młodzieży Polskiej w szkole średniej ogólnokształcącej w latach 1948–1957*, Kraków 2011.

Kurzępa B., *O uznaniu za nieważne orzeczeń wydawanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego*, Bielsko-Biała 2000.

Kwiek J., *Związek Harcerstwa Polskiego w latach 1944–1950. Powstanie, rozwój, likwidacja*, Toruń 1995.

Musiał F., *Osobowe źródła informacji*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 10, s. 52–67.

Persak K., *Odrodzenie harcerstwa w 1956 roku*, Warszawa 1996.

Poleszak S., Wnuk R., *Oddziały zbrojne polskiego podziemia niepodległościowego i organizacje młodzieżowe – próba ujęcia statystycznego*, [w:] *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956*, red. R. Wnuk, S. Poleszak, A. Jaczyńska, M. Śladecka, Warszawa–Lublin 2007.

Rogut D., *Polacy i obywatele polscy w obozach NKWD-MWD ZSRR 1944–1956*, [w:] *Represje sowieckie wobec narodów Europy Środkowo-Wschodniej 1944–1956*, red. D. Rogut, A. Adamczyk, Żelów 2005, s. 69–97.

Rogut D., *Polacy w obozach dla jeńców wojennych i internowanych NKWD-MWD ZSRR po 1944 r.*, „Łambinowicki Rocznik Muzealny” 2007, t. 30, s. 33–60.

Rogut D., *Polacy w sowieckich obozach kontrolno-filtracyjnych (1944–1946)*, „Dzieje Najnowsze” 2004, nr 4, s. 85–108.

Ryba M., *Szkoła w okowach ideologii. Szkolna propaganda komunistyczna w latach 1944–1956*, Lublin 2006.

Skoczylas M., *Wybory do Sejmu Ustawodawczego z 19 stycznia 1947 r. w świetle skarg ludności*, Warszawa 2003.

Sowieckiemu zniewoleniu nie. Harcerska druga konspiracja (1944–1956), przedm. S. Broniewski, Warszawa 2005.

Wachnowska-Thun E., *Alarm dla miasta Warszawy trwa*, Warszawa 1946.

Wąs P., *Działalność i rozbięcie Tajnej Organizacji Związku Harcerstwa Polskiego „Mała Dywersja” w Piotrkowie Trybunalskim (1949–1950)*, [w:] „Precz z komuną”. *Niepodległościowe organizacje młodzieżowe na Ziemi Łódzkiej w latach 1945–1956*, red. D. Rogut, Żelów 2011, s. 163–194.

Wierzbicki M., *Młodzież w PRL*, Warszawa 2009.

Wierzbicki M., *Związek Młodzieży Polskiej i jego członkowie. Studium z dziejów funkcjonowania stalinowskiej organizacji młodzieżowej*, Warszawa 2006.

Zawiślak W., *Wielka próba. Wspomnienia więzienne 1946–1949*, Kraków 2001.

Zawołać po imieniu. Księga kobiet – więźniów politycznych 1944–1958, t. I–II, zebrały i oprac. B. Otwinowska, T. Drzał, Pruszków 2008.

Żelazko J., *„Ludowa” sprawiedliwość. Skazani przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi (1946–1955)*, Łódź 2007.

Andrzej Kobus

NIEMIECKA REPUBLIKA DEMOKRATYCZNA WOBEC POLSKIEGO KRYZYSU LAT 1980–1981. REAKCJA OŚRODKÓW DECYZYJNYCH, KOŚCIOŁÓW I STRUKTUR DYSYDENCKICH

- Biernacki L., *Kronika Solidarności. 20 lat dzień za dniem...*, Sopot 2000.
- Borodziej W., *Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwa NRD wobec PRL. Wstępny zarys problematyki*, [w:] *Polska – Niemcy – Europa. Księga Jubileuszowa z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin Profesora Jerzego Holzera*, Warszawa 2000.
- Garton Ash T., *Niemieckość NRD*, przeł. A. Szafranek, Warszawa 1989.
- Gdańsk – Sierpień 1980. Rozmowy Komisji Rządowej z Międzyzakładowym Komitetem Strajkowym w Stoczni Gdańskiej (23–31 sierpnia 1980 r.)*, red. I. Łapiński, Warszawa 1981.
- Głuza Z., *Dekada polsko-niemiecka*, „Karta” 2003, nr 39.
- Góralski W.M., *Republika Federalna Niemiec wobec kryzysu w Polsce*, [w:] *Polska – Niemcy 1945–2009. Prawo i Polityka*, Warszawa 2009.
- Jaskułowski T., *Władza i opozycja w NRD 1949–1988. Próba zarysu*, Berlin–Warszawa 2004.
- Kobus A., *Czechosłowacja wobec narodzin, rozwoju i delegalizacji Solidarności (1980–1982)*, Toruń 2006.
- Kobus A., *Niezależne kontakty polsko-czechosłowackie w schyłkowej dekadzie porządku jałtańskiego*, Piotrków Trybunalski 2008.
- Kozik Z., *Niemcy w NRD a polskie kryzysy 1956 i 1980–1981*, Piotrków Trybunalski 1998.
- Krasuski J., *Historia Niemiec*, Wrocław 2004.
- Kubina M., *SED i jej stanowisko wobec Praskiej Wiosny 1968 i kryzysu w Polsce 1980–1981*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2007, nr 11, s. 75–86.
- List Ericha Honeckera do Leonida Breżniewa w sprawie zwołania spotkania przywódców państw członkowskich Układu Warszawskiego*, [w:] *Przed i po 13 grudnia. Państwa bloku wschodniego wobec kryzysu w PRL 1980–1982*, t. I, red. Ł. Kamiński, Warszawa 2006.
- Logemann D., *Wyspa polskości w Lipsku? Ośrodek Informacji i Kultury Polskiej w Lipsku (1969–1989)*, [w:] *Bocznymi drogami. Nieoficjalne kontakty społeczeństw socjalistycznych 1956–1989*, red. W. Borodziej, J. Kochanowski, Warszawa 2010, s. 219–252.
- Madoń-Mitzner K., *Dni Solidarności*, „Karta” 2000, nr 30, s. 2–11.
- Magirius F., „Znaki Pokuty” – próba bilansu, [w:] *Polacy i Niemcy pół wieku później. Księga pamiątkowa dla Mieczysława Pszona*, przed. J. Turowicz, Kraków 1996.
- Notatka z rozmowy Ericha Honeckera ze Stefanem Olszowskim przeprowadzonej 20 listopada 1980 r.*, [w:] *Przed i po 13 grudnia. Państwa bloku wschodniego wobec kryzysu w PRL 1980–1982*, t. I, red. Ł. Kamiński, Warszawa 2006.
- Olschowsky B., *Einvernehmen und Konflikt. Das Verhältnis zwischen der DDR und der Volksrepublik Polen 1980–1989*, Osnabrück 2005.
- Olschowsky B., *Stosunki państwowe pomiędzy NRD i PRL w latach 1949–1990*, [w:] *Przyjaźń nakazana? Stosunki między NRD i Polską w latach 1949–1990*, red. B. Kerski, A. Kotula, K. Wóycicki, Szczecin 2003.
- Polskie lato: kalendarium wydarzeń*, oprac. J. Kamiński, „Zeszyty Historyczne” 1982, nr 60, s. 3–64;
- Postulaty 1970–71 i 1980. Materiały źródłowe do dziejów wystąpień pracowniczych w latach 1970–1971 i 1980 (Gdańsk i Szczecin)*, red. B. Chmiel, E. Kaczyńska, Warszawa 1998.
- PRL w oczach Stasi*, oprac. W. Borodziej, J. Kochanowski, t. II, Warszawa 1996.

Rozkaz nr 50/81 ministra obrony narodowej NRD w sprawie zagrożenia granicy państwowej z PRL, [w:] *Przed i po 13 grudnia. Państwa bloku wschodniego wobec kryzysu w PRL 1980–1982*, t. II, red. Ł. Kamiński, Warszawa 2007.

Ruchniewicz K., *NRD*, [w:] *Polacy i Niemcy. Historia, kultura, polityka*, red. A. Lawaty, H. Orłowski, Poznań 2003.

Ruszkowski J., *Kościół ewangelicki w NRD. Geneza i rozwój aktywności opozycyjnej w latach 1971–1989*, Poznań 1995.

Słownik dysydentów. Czołowe postacie ruchów opozycyjnych w krajach komunistycznych w latach 1956–1989, t. I, red. J. Kochanowski, Warszawa 2007.

Tantzsch M., *Grupy operacyjne Stasi w krajach bloku wschodniego*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2006, nr 1, s. 53.

Tantzsch M., *Kontakty tajnych służb NRD i PRL*, [w:] *Przyjaźń nakazana? Stosunki między NRD i Polską w latach 1949–1990*, red. B. Kerski, A. Kotula, K. Wóycicki, Szczecin 2003.

Wilke Kubina M., „*Hart und kompromißlos durchgreifen*”. *Die SED contra Polen 1980/1981. Geheimakten der SED-Führung über die Unterdrückung der polnischen Demokratiebewegung*, Berlin 1995.

Wniosek w sprawie rozpoczęcia działań operacyjnych przez pracowników MBP NRD na terenie PRL, [w:] *Przed i po 13 grudnia. Państwa bloku wschodniego wobec kryzysu w PRL 1980–1982*, t. I, red. Ł. Kamiński, Warszawa 2006.

Wóycicka Z., *Opozycja w NRD. Doświadczenie wolności*, „Karta”, 2006, nr 48.

Zariczny P., *Oppositionelle Intellektuelle in der DDR und in der Volksrepublik Polen- ihre gegenseitige Perzeption und Kontakte*, Toruń 2004.

Zariczny P., *Próby dialogu między chrześcijańskimi grupami sprzeciwu i opozycjonistami z NRD i PRL*, [w:] *Przyjaźń nakazana? Stosunki między NRD i Polską w latach 1949–1990*, red. B. Kerski, A. Kotula, K. Wóycicki, Szczecin 2003.

Marek Gajda

LIST HETMANA WOJSK DYMITRA II SAMOZWAŃCA, ROMANA RÓŻYŃSKIEGO, DO BOJARSTWA I WOJEWODÓW MOSKIEWSKICH – WASYŁA WASYLIEWICZA GOLICYNA ORAZ IWANA SIEMIONOWICZA KURAKINA

Andrusiewicz A., *Dzieje dymitriad*, t. I, Warszawa 1990.

Bazyłow L., Wiczorkiewicz P., *Historia Rosji*, Wrocław 2005.

Budziło J., *Historia Dmitra fałszywego*, [w:] *Moskwa w rękach Polaków. Pamiętniki dowódców i oficerów garnizonu polskiego w Moskwie 1610–1612*, oprac. M. Kubala, T. Ścieżor, Kraków 2005.

Czerepnin L.W., *Russkaja paleografija*, Moskwa 1956.

Gajda M., *ABC neografii ruskiej*, Piotrków Trybunalski 2013.

Horodyski B., *Podręcznik paleografii ruskiej*, Kraków 1951.

Lenkiewicz Z., *Słownictwo prawno-administracyjne w rosyjskich zabytkach piśmiennictwa kancelaryjnego XVI-XVII w.*, Wrocław 1986.

Marchocki M. Ś., *Historia moskiewskiej wojny prawdziwa...*, [w:] *Moskwa w rękach Polaków. Pamiętniki dowódców i oficerów garnizonu polskiego w Moskwie 1610–1612*, oprac. M. Kubala, T. Ścieżor, Kraków 2005.

Mierzwa E.A., *Polonica w Szwecji*, „Teki Sejmowe” 2011, nr 2.

Nagielski M., *Rożyński (Różyński, Rużyński) Ostafi Iwanowicz*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny* (dalej: PSB), t. XXXII, Wrocław 1990.

Polak W., *O Kreml i Smoleńszczyznę. Polityka Rzeczypospolitej wobec Moskwy w latach 1607–1612*, Toruń 1995.

Serbow N., *Andriej Jakowlewicz Szczelkałow*, [w:] *Russkij Biograficzeskij Słowar*, t. XXIV, Sankt-Peterburg 1912, s. 38–46.

Serczyk W.A., *Na dalekiej Ukrainie – dzieje Kozaczyzny do 1648 roku*, Kraków 1984.

Smirnow I. I., *Powstanie Bołotnikowa 1606–1607*, Warszawa 1956.

Sołowiew S. M., *Istorija Rossii s driewniejszych wriemien*, t. VII, Moskwa 1989.

Szczepkin B. N., *Russkaja paleografija*, Moskwa 1967.

Aleksy Piasta

STAN DÓBR ANDRZEJA GOŁEMBOWSKIEGO PO WOJNACH NAPOLEOŃSKICH W ŚWIETLE INWENTARZA Z ROKU 1813

Boniecki A., *Herbarz polski*, t. VI, Warszawa 1903.

Cichoń P., *Rozwój myśli administracyjnej w Księstwie Warszawskim 1807–1815*, Kraków 2006.

Góralski Z., *Encyklopedia urzędów i godności w dawnej Polsce*, Warszawa 2000.

Góralski Z., *Urzędy i godności w dawnej Polsce*, Warszawa 1988;

Grabski W., *Historia Towarzystwa Rolniczego 1858–1861*, t. I, Warszawa 1904.

Ihnatowicz I., *Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku*, Warszawa 1967.

Ihnatowicz I., Biernat A., *Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku*, Warszawa 2003.

Korzon T., *Komisje porządkowe cywilno-wojskowe wojewódzkie i powiatowe w latach 1790–1792*, „Ateneum” 1882, t. I, z. 3, s. 427–455.

Kostrowicka I., Landau Z., Tomaszewski J., *Historia gospodarcza Polski XIX i XX wieku*, Warszawa 1966.

Piasta A., *Dobra Biała Szlachecka – od Starczewskich do Gołembowskich, stosunki własnościowo-prawne*, „Badania nad Dziejami Regionu Piotrkowskiego” 2006, z. 5.

Piasta A., *Działalność urzędnika stanu cywilnego gminy Bąkowa Góra w pierwszym ćwierćwieczu XIX w.*, [w:] *Studia i szkice dedykowane Julianowi Baranowskiemu*, red. E. Wiatr, P. Zawilski, Łódź 2010.

Piasta A., *Osadnictwo niemieckie w dobrach kaszewickich hrabiego Karola Henckla von Doennersmarck w pierwszej połowie XIX w.*, „Badania nad Dziejami Regionu Piotrkowskiego” 2008, z. 7.

Rodzina. Herbarz szlachty polskiej, t. I, oprac. S. Uruski, Warszawa 1904.

Rogała A., *Stosunki społeczno-gospodarcze na wsi łęczyckiej w czasach Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego (1807–1830)*, „Rocznik Łódzki”, 2005, t. 52.

Stamm E., *Staropolskie miary. Część I. Miary Długości i powierzchni*, Warszawa 1938.

Daniel Warzocha

OBCHODY SETNEJ ROCZNICY ŚMIERCI JANA KILIŃSKIEGO W PIOTRKOWIE TRYBUNALSKIM I RADOMSKU W 1919 R. W ŚWIETLE „DZIENNIKA NARODOWEGO”

Barcikowski W., *Przedmowa*, [w:] K. Rudnicki, *Wspomnienia prokuratora*, Warszawa 1957.

Gronczewska A., *Archidiecezja łódzka kończy 90 lat!*, „Dziennik Łódzki”, 10.12.2010, http://www.dzienniklodzki.pl/stronaglowna/343871,archidiecezja-lodzka-konczy-90-lat,id,t.html?cookie=1#material_1.

Jarno W., *Garnizon piotrkowski w pierwszych latach II Rzeczypospolitej (1918–1921)*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2001, t. 3.

Katalog specjalizowany znaków pocztowych ziem polskich, cz. 1, opr. C. Danowski i in., Warszawa 1989.

Sankowski S., *Z dziejów miasta Radomska (do 1939 r.)*, Radomsko 1995.

Stefaniak P., *Dzieje klasztoru mniszek dominikańskich w Piotrkowie Trybunalskim*, Piotrków Trybunalski 2009.

Wachowska B., *Życie polityczne w latach 1918–1939*, [w:] *Dzieje Piotrkowa Trybunalskiego*, red. B. Baranowski, Łódź 1989.

Wachowska B., *Życie społeczno-polityczne i kulturalne w latach pierwszej wojny światowej*, [w:] *Dzieje Piotrkowa Trybunalskiego*, red. B. Baranowski, Łódź 1989.

Tomasz Matuszak

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW OŚWIATY W ZASOBIE ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W PIOTRKOWIE TRYBUNALSKIM

Archiwa Kościoła Katolickiego w Polsce. Informator, oprac. M. Dębowska, Kielce 2002.

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Inwentarz zespołu akt „Akta Dziekana Piotrkowskiego 1800–1904”, b.m. i r.w.

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Wstęp do inwentarza zespołu akt „Archiwum Wandy Grabowskiej 1883–1957” (oprac.: R. Kotewicz, A. Kędziński), b.m. i r.w.

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Wstęp do inwentarza zespołu akt „Gimnazjum Humanistyczne Żeńskie Zrzeszenia Nauczycieli Szkoły Średniej w Piotrkowie 1877–1945” (oprac.: K. Urzędowski), Piotrków Trybunalski 1989.

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Informator o zasobie archiwalnym, oprac. P. Głowacki, A. Piasta, P. Zawilski, Warszawa 2007.

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Inwentarz zespołu akt „Inspektorat Szkolny w Piotrkowie [1916] 1917–1950 [1951]”, b.m. i r.w.;

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Inwentarz zespołu akt „Akta miasta Piotrkowa”, b.m. i r.w.

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Inwentarz zespołu akt „K. u K. Kreiskommando in Piotrków. C. i K. Komenda Powiatowa w Piotrkowie 1915–1918” (oprac. A. Piasta), Piotrków Trybunalski 1994.

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Inwentarz zespołu akt „I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego w Piotrkowie Trybunalskim [1817–1940]1945–1979”, b.m. i r.w.;

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim. Spis roboczy „Akta Stanisława Srzednickiego 1840–1925”, b.m. i r.w.

Bartczak Z., *Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego w Piotrkowie Trybunalskim 1675–2000. Dzieje. Wychowankowie. Absolwenci*, Piotrków Trybunalski 2005.

Cichocka M., *Stanisław Pomian Srzednicki (1840–1925). Prawnik, sędzia, działacz społeczny*, „Prawo i Życie”, 2000, nr 3.

Dowgird T., *Akta dekanatu piotrkowskiego 1800–1913*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1999, t. 73, nr 7–8.

Felchner A., Majchrzyk-Mikuła J., Matuszak T., Piasta A., *Z dziejów piotrkowskiej oświaty (od czasów Księstwa Warszawskiego do wybuchu II wojny światowej). Wybór dokumentów z zasobu Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim*, Piotrków Trybunalski 2011.

Felchner A., *Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Trybunalskim (1945–1950) w świetle dokumentów własnego zespołu akt*, Piotrków Trybunalski 2004.

Gąsior M., Orzyński J., Ratajski M., *Piotrków Trybunalski i okolice. Przewodnik*, Piotrków Trybunalski 1997.

Głowacki P., *Życie gospodarcze Piotrkowa Trybunalskiego w latach 1793–1914*, Piotrków Trybunalski 2009.

Kotewicz R., *Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim (1919–1989)*, „Archeion” 1993, t. 91.

Księga pamiątkowa z obrad Jubileuszowego Zjazdu Wychowawców i Wychowanek Gimnazjów Żeńskich w Piotrkowie 1856–1959, Piotrków 1960.

Łapiński K., *Kancelaria Magistratu Piotrkowa w latach 1874–1914*, www.piotrkow-tryb.ap.gov.pl.

Łapiński K., *Organizacja władz miejskich i rozwój terytorialny Piotrkowa w latach 1807–1918*, „Archiwum i Badania nad Dziejami Regionu” 1995, z. 1.

Łapiński K., *Początki Archiwum Państwowego w Piotrkowie*, „Archiwum i Badania nad Dziejami Regionu” 1999, z. 2.

Matuszak T., *Archiwalia piotrkowskie w czasie I wojny światowej*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2005–2006, t. 7–8.

Matuszak T., *Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim 1919–1951*, Piotrków Trybunalski–Radzyń Podlaski 2009.

Matuszak T., *Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim w okresie okupacji hitlerowskiej*, [w:] *Region. Kraj. Świat. Studia ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Tadeuszowi Olejnikowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. J.R. Budziński, Piotrków Trybunalski 2005.

Matuszak T., *Zarys dziejów Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim*, „Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей ВДУ імені Лесі Українки”, Луцьк 2002, з. 7, s. 147–154.

Piasta A., *Inspektorat Szkolny w Piotrkowie – organizacja urzędu i procesy aktotwórcze (1917–1939)*, www.piotrkow-tryb.ap.gov.pl.

Piasta A., *Piotrków Trybunalski w latach pierwszej wojny światowej*, Piotrków Trybunalski 2007.

Piasta A., *Polityka austriackiej administracji wojskowej na terenie powiatu piotrkowskiego w latach 1915–1918*, „Archiwum i Badania nad Dziejami Regionu” 1995, z. 1, s. 109–120.

Roman W.K., *Wanda Grabowska (1883–1957)*, [w:] *Piotrkowski Słownik Biograficzny*, z. 1, red. M. Szczurowski, Piotrków Trybunalski 2006, s. 30–37.

Skierska Z., *Historia naszej szkoły*, [w:] *Jednodniówka z okazji zjazdu koleżeńskiego b. wychowanek i nauczycielstwa szkoły daw. śp. H. Domańskiej i Gimn. Zrzeszenia w dniu 8 kwietnia 1934 r.*, Piotrków 1934.

Szewczyk A., *Archiwum parafialne kościoła farnego pod wezwaniem św. Jakuba w Piotrkowie Trybunalskim*, „Badania nad Dziejami Regionu Piotrkowskiego” 2005, z. 4, s. 135–142.

Szwed R., *Sześćdziesiąt lat Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim*, „Rocznik Łódzki” 1982, t. 32, s. 253–273;

Wolff A., *Akta partykularne przedrozbiorowe Archiwum Głównego 1381–1835*, [w:] *Straty bibliotek i archiwów warszawskich w zakresie rękopiśmiennych źródeł historycznych*, t. I, AGAD, Warszawa 1957.

Wolff A., *Księgi Trybunału Koronnego 1578–1794*, [w:] *Straty bibliotek i archiwów warszawskich w zakresie rękopiśmiennych źródeł historycznych*, t. I, AGAD, Warszawa 1957.